

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

MIDDLE EAST COUNCIL
ON GLOBAL AFFAIRS

انتخابات عراق و معترضان به وضع موجود

انتخابات عراق آثار بلندمدت داخلی بر جا خواهد گذاشت. در سال‌های اخیر روابط حکومت و جامعه عراق، آسیب‌های جدی دیده‌است. میلیون‌ها عراقی در نتیجه سوءمدیریت، فساد و حکومت استبدادی، سرخورده و به حاشیه رانده شده‌اند. عراق در نتیجه افزایش جمعیت جوانان، تخریب اقتصادی و زیرساخت‌های فرسوده، با چالش‌های عمده اجتماعی-اقتصادی روبه‌رو است. انتظار می‌رود جمعیت بیش از ۴۵ میلیون نفری این کشور در یک دهه آینده به ۵۰ میلیون نفر برسد. بیش از ۶۰ درصد از عراقی‌ها زیر ۲۴ سال سن دارند و سالانه ۴۰۰ هزار فارغ‌التحصیل به دنبال ورود به بازار کار هستند. برای تشدید این چالش‌ها، دولت عراق و نظم سیاسی پس از سال ۲۰۰۳ به دلیل شکست نخبگان حاکم در رسیدگی به خواسته‌ها و ناراضیاتی‌های مردم، در میانه بحران مشروعیت قرار دارند، که توسط اعتراضات تشرین ابراز شد؛ اعتراضاتی که به دنبال اصلاحات کامل در نظم سیاسی پس از سال ۲۰۰۳ بودند. سرخوردگی در کاهش میزان مشارکت رأی‌دهندگان منعکس شده است. سال ۲۰۰۵، مشارکت تقریباً به ۸۰ درصد رسید که نمادی از خوش‌بینی به گذار دموکراتیک کشور بود. با این حال، اشتیاق در طول زمان از بین رفته است، به طوری که مشارکت در سال ۲۰۱۸ به ۴۵ درصد و در سال ۲۰۲۱ به ۳۶ درصد کاهش یافت. گزارش شده است که ارقام واقعی حتی پایین‌تر نیز هستند. جنبش تشرین تکامل یافت و به یک نیروی انتخاباتی معروف به جنبش امتداد تبدیل شد که در انتخابات قبلی نتوانست کرسی به دست بیاورد و با بازیگران جامعه مدنی گسترده‌تر که همچنان از حکمرانی خوب و اصلاحات حمایت می‌کنند، همکاری کرد. با این حال، سیستم سیاسی عراق برای مقاومت در برابر اصلاحات قابل توجه ساخته شده است. شبکه‌ای پیچیده از بازیگران رسمی و غیررسمی، دولتی و غیردولتی، ساختارهای قدرت کشور را کنترل و تحت تأثیر قرار می‌دهند. عراق از گسترش مهار نشده تسلیحات و جناح‌های مسلح، فقدان نهادهای مؤثر، و وجود مراکز قدرت رقیب که اغلب اقتدار دولت را نادیده می‌گیرند، رنج می‌برد. در بسیاری از مناطق، دولت کنترل کمی دارد و قدرت بین احزاب سیاسی، شبه‌نظامیان، رهبران قبایل و شخصیت‌های مذهبی توزیع شده‌است.

با نگاه به انتخابات دیروز، مسیر جنبش اعتراضی عراق و آینده نظم سیاسی پس از سال ۲۰۰۳ تا حد زیادی به انتخاب‌های مقتدی صدر بستگی دارد. صدر نه تنها قوی‌ترین جنبش اجتماعی-سیاسی عراق را فرماندهی می‌کند، بلکه دارای یک بلوک سیاسی است که در دو انتخابات پارلمانی اخیر کشور پیروز شده است. در سال ۲۰۲۰، در واکنش به سرکوب اعتراضات، صدر از چارچوب هماهنگی شیعه و طبقه سیاسی گسترده‌تر شیعه، که در واکنش به اعتراضات صفوف خود را متحد کرده بودند، فاصله گرفت. با این حال، اقدام صدر در عقب‌نشینی از حمایت معترضان، ضربه جدی به آنها وارد کرد و آسیب‌پذیری‌های آنها (و غیرقابل اعتماد بودن صدر) را برجسته ساخت. اگر چه صدر خواستار تحریم شده است، این روحانی می‌تواند تلاش کند تا دوباره با جنبش اعتراضی تعامل کند تا وضعیت موجود را بر هم زند، درحالی که خود را به عنوان حامی آن معرفی کرده و هم‌زمان خواسته‌های آن را در دستور کار پوپولیستی گسترده‌تر خود بگنجانند. چنین همسویی، با توجه به توانایی صدر برای بسیج عناصر مسلح و همچنین حمایت مردمی، می‌تواند هم پوشش سیاسی و هم حمایت فیزیکی برای معترضان فراهم کند. با این حال، این امر به قیمت استقلال آنها تمام خواهد شد و خطر ادغام شدن در پروژه سیاسی صدر به جای پیشبرد برنامه اصلاحات سیستمی خود را به همراه دارد.

بازگشت به غنی‌سازی

گزارش‌ها حاکی از آغاز فعالیت‌های بازسازی در یکی از تأسیسات هسته‌ای ایران است

غنی‌سازی سوم خود را راه‌اندازی خواهد کرد. این موضع‌گیری درست ساعتی قبل از آغاز حملات اسرائیل به ایران اعلام شد. در آن زمان ایران در نظنز و فردو دو مرکز اعلام‌شده غنی‌سازی داشت، اما مکان تأسیسات غنی‌سازی سوم مشخص نبود.

▼ تأسیسات غنی‌سازی سوم

گمانه‌زنی‌ها این است که تأسیساتی که ایران اعلام کرده‌بود به‌زودی به عنوان تأسیسات سوم هسته‌ای افتتاح خواهد شد؛ مرکزی که ساخت و ساز در آن از حدود ۵ سال پیش، پس از عملیات خرابکاری در مرکز مونتاژ سانتریفیوژهای پیشرفته در نظنز آغاز شد. این مرکز جدید که در حدود دو کیلومتری تأسیسات غنی‌سازی نظنز قرار دارد، مرکزی زیرزمینی است که در عمق کوهی با نام کلنگ گزلا در حال ساخت بود. بر اساس نوشته رسانه‌های غربی این مرکز جدید قرار بود محل ساخت و مونتاژ سانتریفیوژهای پیشرفته ایران باشد و در محلی با عمق بسیار بیشتر از تأسیسات غنی‌سازی فردو ساخته‌شده‌است. اندیشکده موسسه علوم و امنیت بین‌الملل نخستین بار از ساخت و ساز در این مرکز خبر داده‌بود. بر اساس نوشته این موسسه ساخت و ساز اولیه تونل‌های این مرکز زیرزمینی از سال ۲۰۰۷ آغاز شد و از سال ۲۰۲۰ ساخت و ساز در کوه کلنگ برای تبدیل آن به یک مرکز تولید سانتریفیوژهای پیشرفته شروع شد. علی‌اکبر صالحی، رئیس وقت سازمان انرژی اتمی با اشاره به دو عملیات خرابکارانه در سالن‌های تولید سانتریفیوژ پیشرفته ایران در نظنز، تلویحاً ساخت و سازها در کوه کلنگ را بدون اشاره به نام این تأسیسات جدید و محل آن تأیید کرده‌بود. صالحی ۲۳ فروردین ۱۴۰۰ و پس از دومین اقدام خرابکارانه در تأسیسات غنی‌سازی نظنز به خبرنگاران گفت: «بار قبل (اقدام تروریستی در تیرماه ۹۹) هم که اقدام خبیثانه کردند و سالن مدرن مونتاژ سانتریفیوژ را از بین بردند، بخش قابل توجهی از آن سالن را احیا کردیم و همین امروز این سالن را اسرپا کردیم، ضمن اینکه در دل کوه داریم سالن‌های متعدد و پیشرفته می‌سازیم.» روشن نیست که از ابتدا ساخت و ساز در این مرکز جدید با هدف تبدیل آن به تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم بوده‌است یا تنها با هدف ایجاد مرکزی امن‌تر برای ساخت سانتریفیوژهای پیشرفته‌مورد استفاده در دیگر تأسیسات ایران ایجاد شده‌بود. با این حال باور عمومی بر این است که پس از اعلام ایران در خردادماه مبنی بر افتتاح تأسیسات غنی‌سازی سوم، احتمالاً همین محل برای تأسیسات جدید در نظر گرفته‌شده‌بود.

سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران ماه گذشته در مصاحبه‌ای خبر داده‌بود که تأسیسات سوم ایران هم در جنگ ۱۲ روزه هدف حمله قرار گرفته و آسیب دیده است. عراقچی در مصاحبه‌ای با فایننشال تایمز در پاسخ به سوالاتی در خصوص سرنوشت این تأسیسات تأکید کرد که در زمان جنگ ۱۲ روزه اقدام‌هایی برای آماده‌سازی تأسیسات سوم انجام شده‌بود، اما در زمان حمله این تأسیسات فعال نبود. عراقچی در پاسخ به این سوال که آیا به تأسیسات ناشناخته سوم هم حمله شده‌است، پاسخ مثبت داد و تأکید کرد که این تأسیسات در حمله آسیب دیده‌اند. عراقچی در خصوص نام و محل این تأسیسات توضیح داد: «نزدیک اصفهان است و هنوز فعال نشده بود لذا نمی‌دانم نامی برایش انتخاب کرده‌اند یا خیر.»

تولن هسته‌ای ایران را کاملاً نابود کرده‌است و دیگر اجازه بازسازی آن را نخواهد داد. در حال حاضر ایران به دلیل آسیب دیدن مراکز غنی‌سازی اورانیوم، دیگر فعالیت غنی‌سازی ندارد، اما اعلام کرده‌است که بار دیگر این تأسیسات را بازسازی خواهد کرد و غنی‌سازی اورانیوم و تولید سوخت هسته‌ای را در کشور از سر خواهد گرفت. هنوز هیچ برنامه زمانی مشخصی برای از سرگیری غنی‌سازی اورانیوم در ایران از سوی دولت اعلام نشده‌است و مشخص نیست که قرار است فعالیت‌های غنی‌سازی در همان مراکز قبلی احیا شود یا تأسیسات جدیدی برای غنی‌سازی اورانیوم ایجاد خواهد شد.

یک اندیشکده آمریکایی با انتشار گزارشی خبر داده که ساخت و ساز در یکی از تأسیسات هسته‌ای آسیب‌دیده ایران در جنگ ۱۲ روزه، از سر گرفته‌شده‌است. این گزارش‌ها در شرایطی منتشر می‌شود که دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا از زمان حمله آمریکا به تأسیسات هسته‌ای ایران چندین بار در سخنرانی‌های خود تلویحاً تهدید کرده‌است که در صورت از سرگیری فعالیت‌های هسته‌ای ایران، ایالات متحده آمریکا دست به اقدام نظامی خواهد زد. رافائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز هشدار داده‌است که ایران اگر می‌خواهد جلوی افزایش تنش‌ها پس غرب را بگیرد باید همکاری‌های خود را با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به صورت جدی افزایش دهد. گروسی در مصاحبه با فایننشال تایمز هشدار داده‌بود که اگر ایران همکاری‌های خود را بهبود ندهد (مجموعه «به شورای حکام») گزارش دهم که هرگونه نظارت بر این مواد را (۴۰۸ کیلوگرم اورانیوم غنی‌شده در سطوح بالا) از دست داده‌ام. «حدود یک ماه پیش، ترامپ در مراسم دوست‌پنجاهمین سالروز تشکیل نیروی دریایی آمریکا در پایگاه دریایی نورفولک ویرجینیا، هشدار داد که اگر ایران تلاش کند تا برنامه هسته‌ای خود را از سر بگیرد، ایالات متحده نیز «با آن برخورد خواهد کرد.» ترامپ در ماه ژوئیه نیز اظهارات مشابهی را مطرح کرده و گفته‌بود: «ما قابلیت‌های هسته‌ای آن‌ها را از بین بردیم. آن‌ها می‌توانند دوباره شروع کنند. اگر این کار را نکنند، ما آن را سریع‌تر از آنکه بتوانید انگلستان را تکان دهید، از بین خواهیم برد.» به نظر می‌رسد که تهران توجه چندانی به تهدیدهای ترامپ ندارد. یکی از نخسین واکنش‌های ایران به حملات آمریکا به تأسیسات هسته‌ای، اعلام آمادگی تهران برای بازسازی تأسیسات هسته‌ای بود. محمد اسلامی، رئیس سازمان انرژی اتمی ایران بلافاصله پس از جنگ دوازده روزه گفت: «ما تمهیدات لازم را اتخاذ کردیم و آن جایی را که آسیب دیده‌است، در حال برآورد هستیم. تمهیدات برای احیا از قبل پیش‌بینی شده بود و برنامه‌ریزی‌ای که داریم این است که نگذاریم هیچ وقفه‌ای در روند تولید و خدمات ایجاد شود.» گزارش رسانه‌ها و اندیشکده‌های غربی از بررسی تصاویر ماهواره‌ای نشان می‌دهد که ایران ساخت و ساز در یکی از مراکز زیرزمینی خود را که پیش از جنگ ۱۲ روزه قرار بود به عنوان تأسیسات سوم غنی‌سازی در ایران افتتاح کند، از سر گرفته‌است. درست بلافاصله پس از آنکه خردادماه امسال شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی قطعنامه‌ای را در محکومیت ایران تصویب کرد، تهران اعلام کرد که به‌زودی تأسیسات

یک اندیشکده آمریکایی با انتشار گزارشی خبر داده که ساخت و ساز در یکی از تأسیسات هسته‌ای آسیب‌دیده ایران در جنگ ۱۲ روزه، از سر گرفته‌شده‌است. شرایطی منتشر می‌شود که دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا از زمان حمله آمریکا به تأسیسات هسته‌ای ایران چندین بار در سخنرانی‌های خود تلویحاً تهدید کرده‌است که در صورت از سرگیری فعالیت‌های هسته‌ای ایران، ایالات متحده آمریکا دست به اقدام نظامی خواهد زد

شهاب شهسواری

خبرنگار گروه دیپلماسی

هفته پیش مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور اسلامی ایران در حاشیه بازدید از مراکز هسته‌ای تهران و دیدار با مدیران ارشد صنعت هسته‌ای اعلام کرد که ایران با «قدرت بیشتر» صنعت هسته‌ای خود را بازسازی خواهد کرد. پزشکیان گفت: «علم در درون ذهن‌های دانشمندان ماست و با این بین بردن ساختمان‌ها و کارخانه‌ها مشکلی پیش نخواهد آمد؛ ما دوباره و با قدرت بیشتری آن‌ها را خواهیم ساخت.» مقام‌های ارشد ایران هر چند تأکید می‌کنند که فعالیت‌های هسته‌ای ایران به‌رغم آسیب‌های شدیدی که در جنگ به تأسیسات وارد شده‌است از سر گرفته خواهد شد، اما از ارائه جزئیات و برنامه زمانی مشخص در مورد از سرگیری فعالیت‌های هسته‌ای، به‌ویژه غنی‌سازی اورانیوم خودداری می‌کنند. این امر باعث شده‌است تا گمانه‌زنی‌ها در این مورد افزایش پیدا کند. در طول ۱۰ روز گذشته، رئیس‌جمهور و وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران بازديد‌هایی از تأسیسات و دستاوردهای هسته‌ای ایران داشته‌اند. سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران روز دوشنبه در بازدیدی که از نمایشگاه صنعت هسته‌ای داشت عنوان کرد: «صنعت هسته‌ای اکنون تبدیل به صنعت بسیار بزرگی شده و در حوزه‌های مختلف به سرعت در حال پیشرفت است. به اعتقاد بنده کشورهای غربی در نهایت چاره‌ای نخواهند داشت جز اینکه ایران را به عنوان یک قطب علمی در حوزه صنعت هسته‌ای صلح‌آمیز بپذیرند.»

ایران همواره اعلام کرده‌است که تحت هیچ شرایطی از حق خود برای در اختیار داشتن صنعت صلح‌آمیز هسته‌ای، به‌ویژه حق غنی‌سازی نخواهد گذشت. در طول ۲۲ سال گذشته، صنعت غنی‌سازی یکی از نقاط اختلاف اصلی ایران و بازیگران قدرتمند بین‌المللی بوده‌است. هرچند در سال ۱۳۹۴ با انعقاد برجام گروه ۵+۱ (پنج عضو دائمی شورای امنیت به اضافه آلمان) حق ایران را برای غنی‌سازی اورانیوم تحت نظارت‌های شدید آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و در سطح مشخص پذیرفتند، اما سه سال بعد با خروج دولت نخست دونالد ترامپ از برجام و احیای تحریرهایی که در چارچوب برجام لغو شده‌بود، بار دیگر دعوای غنی‌سازی به نقطه اصلی اختلاف ایران و قدرت‌های جهانی به‌ویژه قدرت‌های اروپایی و آمریکا تبدیل شد. بعد از جنگ ۱۲ روزه و حمله نظامی آمریکا به تأسیسات هسته‌ای ایران، رئیس‌جمهور آمریکا مدعی شد که تمام

